

Գիտություն

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

№ 10

(334)

2019 թ.

ԸԸ գիտությունների ազգային ակադեմիայի թերթ

Հրատարակվում է 1993 թ. փետրվարից

«ԳԱԱ-ում տեղի ունեցավ Դմիտրի Մենդելեևի պարբերական աղյուսակի 150-ամյակին նվիրված հանդիսավոր նիստ»

Սույն թվականի սեպտեմբերի 24-ին ՀՀ ԳԱԱ-ում տեղի ունեցավ Դմիտրի Մենդելեևի պարբերական աղյուսակի 150-ամյակին նվիրված հանդիսավոր նիստ:

Նիստը բացեց ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի նախագահ, ակադեմիկոս Ռադիկ Մարտիրոսյանը: Շնորհավորելով ներկաներին՝ քիմիական տարրերի Դմիտրի Մենդելեևի պարբերական աղյուսակի 150-ամյա հոբելյանի կապակցությամբ՝ Ռադիկ Մարտիրոսյանն ասաց. «Մենք՝ բոլորս, հպարտանում ենք, որ մեր հայրենակից, ՀՀ ԳԱԱ արտասահմանյան անդամ Յուրի Յուլակի Հովհաննիսյանը վճռորոշ ներդրում ունի մեր քիմիական տարրերի կանխագուշակման և սինթեզի բնագավառում: Նրա անվան հետ է կապված պարբերական աղյուսակի յոթ մոտ քիմիական տարրերի հայտնագործությունը: Դա հնարավոր եղավ իրագործել Յուրի Հովհաննիսյանի կողմից գերծանր ատոմների միջուկների կառուցվածքից կախված «կայունության կղզու» հայտնագործման շնորհիվ: Այդ հայտնագործությունը կարելի է դասել մատերիայի ինքնակազմակերպման հիմնարար օրենքների թվին: Յուրի Հովհաննիսյանի ակնառու հայտնագործությունների շարքի ճանաչումն արտահայտվեց նրանով, որ 2016 թ. IUPAC-ը որոշեց ի պատիվ ակադեմիկոս Հովհաննիսյանի՝ նրա ղեկավարությամբ ստացված 118-րդ ատոմական համարով տարրն անվանել oganesson»:

«Ուրախ եմ, որ ակադեմիան նույնպես ներգրավված է Մենդելեևի պարբերական աղյուսակի ստեղծման 150-ամյակի միջո-

ցառումներին, որոնք ամբողջ աշխարհում են տեղի ունենում: Հայաստանը դրանից անմասն չէ և հատկապես վերջին տարիներին անմասն չէ, որովհետև մեր մեծ գիտնականի անվան հետ էլ է կապվում աղյուսակում որոշակի գործընթացներ և հայտնագործություններ», - ասաց ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարար Արայիկ Հարությունյանը: Նա ընթերցեց ՀՀ նախագահ Արմեն Սրազյանի ուղերձը, որում նշված է. «Հանդիսավոր նիստի հարգելի մասնակիցներ, ջերմորեն ողջունում եմ բոլորիդ՝ ակնկալելով, որ այս միջոցառումը ոչ միայն փորձի, տեղեկատվության փոխա-

նակման լուրջ հարթակ կդառնա, այլև գիտական համագործակցության ամրապնդման հնարավորություն կընձեռի և կնպաստի մեր կապերի ստեղծմանը: Հայաստանի գիտությունների ազգային ակադեմիայում կազմակերպված այս միջոցառումը նվիրված է մի իրադարձության, որը շրջադարձային է եղել համաշխարհային գիտության զարգացման համար: Ռուս տաղանավոր գիտնական Դմիտրի Մենդելեևի ստեղծած պարբերական աղյուսակն այն մեծագույն նվաճումներից է, որն առաջացիկ նշանակություն է ունեցել ոչ միայն իր ժամանակի, այլև հետագա տասնամյակների համար: Այն այսօր էլ

շարունակում է մնալ հիմնարար և կուռ մի համակարգ հետազոտությունների և հայտնագործությունների համար: Պարբերական աղյուսակի պատմությունը մարդկային մտքի և ոգու կարողություններն ի ցույց դնելու լավագույն օրինակ է, որի շնորհիվ գիտությունն ու մարդկությունը շարժվել են առաջ: Միաժամանակ, այն անհատի հանճարեղ մտքի և միջազգային հետազոտական ջանքերի համադրության հրաշալի մոդել է: Խոսելով պարբերական աղյուսակի հոբելյանի մասին՝ չենք կարող չմշել Հայաստանի քիմիկոսների և ֆիզիկոսների՝ ամբողջ աշխարհում ճանաչում գտած, արդյու-

Հ ԳԱԱ-ում Կենդի ունեցավ Դմիտրի Մենդելեևի...

➤1 նավետ գիտական հետազոտությունները և ձեռքբերումները: Այսօր միստին մասնակցում է նրանցից մեկը՝ մեր ժամանակակիցը, ականավոր գիտնական ակադեմիկոս Յուրի Յովհաննիսյանը, ով հսկայական ավանդ ունի գիտության, մասնավորապես, միջուկային ֆիզիկայի զարգացման գործում: Նրա հետազոտական անխոնջ ջանքերի և գիտական գործունեության արդյունքում Մենդելեևի աղյուսակը համալրվել է նրա իսկ հայտնագործած նոր տարրով: Այն կոչվել է մեր մեծ հայրենակցի անունով՝ «oganesson»: Սա մեր ողջ ժողովրդի հպարտությունն է: Վստահ եմ, որ մեր հարգարժան հայրենակիցը կշարունակի իր գիտահետազոտական արդյունավետ գործունեությամբ այսուհետ ևս բարձր պահել հայագիտական միտքը: Կրկին ողջունում եմ ձեզ, մաղթում եմ արդյունավետ աշխատանք և ամենայն բարիք: ՀՀ նախագահ Արմեն Սարգսյան»:

ՌԴ ԳԱ ակադեմիկոս, ՀՀ ԳԱԱ արտասահմանյան անդամ Յուրի Յովհաննիսյանը ՀՀ նախագահ Արմեն Սարգսյանի հրամանագրով պարգևատրվեց Սուրբ

Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշանով՝ գիտության զարգացման գործում ներդրած նշանակալի ավանդի և ունեցած ակնառու նվաճումների համար: Շքանշանը ակադեմիկոս Յովհաննիսյանին հանձնեց ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարար Արայիկ Հարությունյանը:

Ողջույնի ելույթներով հանդես եկան Գիտության պետական կոմիտեի նախագահ Սամվել Հարությունյանը, Հայաստանում Բելառուսի դեսպանատան ավագ խորհրդական Սերգեյ Տրոցյուկը, Երևանում Ռուսաստանի գիտության և մշակույթի կենտրոնի տնօրեն Սերգեյ Ռիբինսկին, Դմիտրի Մենդելեևի պարբերական աղյուսակի 118-րդ «Oganesson» (Օգանեսոն) տարրի մրցանակակիր Սոֆիյա Այդինյանը, Ռազմարդյունաբերության կոմիտեի նախագահ Ավետիք Քերոբյանը:

Յուրի Յովհաննիսյանը շնորհակալություն հայտնեց ՀՀ կառավարությանը և ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիային՝ Դմիտրի Մենդելեևի պարբերական աղյուսակի 150-ամյակին նվիրված միջոցառումների կազմա-

կերպման համար: Իր խոսքում նա ընդգծեց Մենդելեևի գիտական բացահայտման հավերժական նշանակությունը համաշխարային գիտության համար: «Եթե դուք զբաղվում եք այն գիտությամբ, որով զբաղվում էր Դմիտրի Մենդելեևը, ապա փառք ու պատիվ ձեզ: Եթե դուք զբաղվում եք այլ գործերով, ապա ինացեք, որ ամեն մի գործում առկա է Մենդելեևի գիտական ժառանգության մի մասնիկ», - ասաց Յուրի Յովհաննիսյանը:

Ելույթներին հաջորդեցին «Դ. Ի. Մենդելեևի պարբերական աղյուսակի ստեղծման 150-ամյակը», «Ծանր մետաղների և ռադիոնուկլիդների մուտագեն գործոնները բնության մեջ», «Կենսաանմանակային մետաղակոմպլեքսային հակաօքսիդիչներ», «Դ. Ի. Մենդելեևի ներդրումը երկրաքիմիայում: Երկրաքիմիայի կիրառումը երկրաբանական և հնագիտական խնդիրների լուծման մեջ» թեմաներով գիտական զեկուցումները:

ՀՀ ԳԱԱ տեղեկատվական-վերլուծական ծառայություն